INFRACŢIUNEA DE EUTANASIE: CONTROVERSE, SOLUŢII, PERSPECTIVE

Valeria MARANDICI

CZU: 343.614:343(478) valerya_marandici@yahoo.com

Euthanasia refers to a deliberate action taken with the intention of ending one's life in order to relieve a persistent pain. In most countries, including Republic of Moldova, euthanasia is against the law and may carry a jail sentence. This paper looks at the debate surrounding some ambiguous circumstances of euthanasia and how they can be overcame.

Eutanasia reprezintă un subiect controversat, care a apărut încă în perioada antică. Aceasta se datorează faptului că de la formarea comunităţii civilizate, obiectul principal al cercetărilor filozofice şi juridice este forma corelaţiei între viaţă şi moarte. Actualitatea acestei teme rezidă în sporirea interesului faţă de respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului şi în apariţia unui val de legalizare a eutanasiei în legislaţiile altor ţări, având la bază ideea existenţei dreptului persoanei de a muri.

Susţinătorii eutanasiei cred că dacă fiecare persoană are dreptul său fundamental la viaţă, trebuie să aibă şi dreptul la moarte. Astfel, principalele motive care stau la baza opiniilor de acceptare a eutanasiei sunt: de a curma suferinţele insuportabile ale persoanei bolnave; de a nu împovăra persoanele apropiate cu îngrijirea permanentă a persoanei bolnave incurabil; dorinţa de a muri demn; tratamentul şi menţinerea vieţii unor persoane bolnave incurabile implică unele cheltuieli care nu sunt justificate etc. [1, p.80].

Astfel, în ansamblul său, problematica eutanasiei ilustrează un potenţial conflict între dreptul de a dispune de propriul corp, inclusiv prin distrugerea acestuia, şi obligaţia legală şi deontologică a medicului de a apăra viaţa şi de a nu grăbi moartea [2, p.77].

Caracterul complex al eutanasiei ca şi fenomen social-juridic determină existenţa unor forme diferite de realizare a acesteia. În funcţie de caracterul acţiunilor prin care se atinge scopul final de provocare a morţii persoanei bolnave incurabil, eutanasia poate fi activă şi pasivă.

„Eutanasia activă" constă într-o acţiune a lucrătorului medical făcută cu scopul de a provoca moartea pacientului. De cele mai dese ori, aceasta se exprimă prin administrarea pacientului unor medicamente care provoacă moartea lui. Prin „eutanasie pasivă" se înţelege încetarea unui tratament specific pentru persoane ce suferă de o boală incurabilă, bazată pe rugămintea acestora cu scopul de a grăbi survenirea morţii naturale.

Atitudinea comunităţii internaţionale faţă de eutanasie se deduce din reglementarea dreptului la viaţă a persoanei, în special, prin prisma hotărârilor Curţii Europene

a Drepturilor Omului, care condamnă actul de eutanasie ca fiind contrar prevederilor art.2 CEDO. În toate cauzele pe care le-a examinat, Curtea a evidenţiat obligaţia statului de a proteja viaţa, iar art. 2 nu poate fi interpretat, fără denaturarea limbajului, în sensul că ar conferi un drept diametral opus [dreptului la viaţă], şi anume, dreptul de a muri; acesta nu poate nici să dea naştere dreptului la autodeterminare, în sensul că ar conferi fiecărei persoane dreptul de a alege moartea mai degrabă decât viaţa.

La nivel naţional, în Republica Moldova, eutanasia este o faptă infracţională reglementată de art.34 din Legea ocrotirii sănătăţii nr.411 din 28 martie 1995 şi art.148 Cod penal al RM.

Analizând legislaţia mai multor ţări la elaborarea studiului de drept comparat în ceea ce priveşte eutanasia, putem concluziona că există patru curente principale în ceea ce priveşte reglementarea juridică a faptei de eutanasie în diferite legislaţii:

1. Incriminarea acesteia printr-o normă specială în cadrul legii penale, cu stabilirea răspunderii penale pentru fapta comisă mai blândă în raport cu cea de omor intenţionat.
2. Reglementarea eutanasiei ca un act interzis în acte normative medicale şi încadrarea lor într-o componenţă de infracţiune generală – cea de omor intenţionat.
3. Legalizarea completă a eutanasiei (forma activă şi pasivă) cu stabilirea unor condiţii legale concrete şi exhaustive care trebuie să fie respectate de ambele părţi (medic şi pacient).
4. Legalizarea doar a formei pasive a eutanasiei cu interzicerea legală a recurgerii la formele active ale acesteia.

În urma analizei juridico-penale a infracţiunii de lipsire de viaţă la dorinţa persoanei (eutanasia), prevăzută la art. 148 CP RM, constatăm că în art.148 este prevăzută doar o singură variantă-tip a infracţiuni, care constă în acţiunea de lipsire de viaţă a persoanei în legătură cu o maladie incurabilă sau cu caracterul insuportabil al suferinţelor fizice, dacă a existat dorinţa victimei sau, în cazul minorilor, a rudelor acestora.

O mare importanţă ce se referă la fapta prejudiciabilă prezintă acele circumstanţe care condiţionează prezenţa faptei de eutanasie, iar lipsa cărora exclude prezenţa acesteia. Astfel, fapta de lipsire de viaţă a persoanei trebuie să fie cauzată, în mod alternativ, de următoarele: 1) boală incurabilă de care suferă victima; 2) suferinţe fizice insuportabile ale victimei.

O condiţie la fel de obligatorie ce ţine de fapta prejudiciabilă a infracţiunii de eutanasie este cea legată de dorinţa victimei, sau în cazul unor victime minore, a rudelor acesteia. În acest caz, dorinţa (consimţământul) victimei are calitatea de circumstanţă atenuantă a eutanasiei, ceea ce este decisiv pentru a distinge eutanasia de omorul premeditat, fiind redus gradul de pericol social al acesteia.

În ceea ce priveşte subiectul infracţiunii de eutanasie, nu sunt oarecare cerinţe speciale în privinţa acestuia, astfel orice persoană care întruneşte semnele unui subiect general al infracţiunii poate fi subiect al infracţiunii prevăzute în art.148 CP RM.

În acest sens, considerăm că având în vedere caracterul preponderent medical al acestei infracţiuni, în cadrul normei din art.148 în calitate de propunere *de lege*

ferenda, este necesar a introduce un subiect special, şi anume, medic sau alt lucrător medical. Astfel, considerăm oportună următoarea formulare a normei: „Lipsirea de viaţă a persoanei în legătură cu o maladie incurabilă sau cu caracterul insuportabil al suferinţelor fizice, dacă a existat dorinţa victimei sau, în cazul minorilor, a rudelor acestora de către un medic sau alt lucrător medical”.

Un alt moment important este motivul de care este ghidat făptuitorul în comiterea faptei de eutanasie, care ar trebui sa fie satisfacerea cererii insistente din partea victimei care suferă de o boală incurabilă sau de suferinţe fizice insuportabile de a pune capăt acestor suferinţe prin lipsirea de viaţă a acesteia. În acest sens, pentru ca un semn al laturii subiective să devină obligatoriu, este necesar ca acesta să fie prevăzut expres de legea penală, fapt care nu este prezent în prevederile art. 148 CP RM şi nu permite să atribuim, la moment, motivului un asemenea calificativ, dar considerăm necesară recunoaşterea acestuia în calitate de semn obligatoriu şi venim cu o propunere *de lege ferenda* privind completarea dispoziţiei art. 148 CP RM cu următoarea sintagmă: „din motiv de compătimire faţă de victimă”.

Referinţe:

1. ПОДДУБНЯК, А., КУРТМАМБЕТОВА, С. Правовые и моральные аспекты эвтаназии в современном обществе. В: *Ученые записки Крымского федерального университета имени В.И. Вернадского*, 2016, №4.
2. BUTMALAI, R. Fenomenul eutanasiei între pro şi contra. În: *Revista Naţională de Drept*, 2007, nr.2.

Recomandat
***Dorina GUREV**, dr., conf.univ.*